

SLOVENSKI NAROD

URDNIKSTVO IN UPRAVLJSTVO: LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA 8. — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26. — Izdaja vsek dan opoldne. Mesečna naravnina 10.— Din, v koncem mesta 25.— Din.
EKLUJUCNO ZASTOPSTVO za oglaševanje v Kraljevini Italija in konzervativna Unione Pubblicità Italiana S. A., MILANO

SLOVENSKI NAROD

UNICA RAPPRESENTANTE per le inserzioni dal Regno d'Italia e dall'estero è
L'UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Zmagovite operacije pri Sollumu

Silen letalski napad na sovražne vojne ladje — Matična ladja za letala, dve križarki, en rušilec in štiri druge ladje hudo poškodovane

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je 28. maja objavil naslednje 357. vojno poročilo:

V noči na 28. maj so skupine naših letal bombardirale oporišča na Malti.

V severni Afriki so italijanske in nemške čete v zmagoviti operaciji na fronti pri Sollumu, v kateri so zavzlele važno sovražno postojanko, ujeli večje število ljudi ter zaplenili 9 topov in 7 tankov.

Dne 26. so skupine italijanskih in nemških letal bombardirale večje število ladij približno 100 milj vzhodno od Derne. Za-

dete so bile neka matična ladja za letala, neka križarka, neki rušilec in štiri druge ladje. Na neki drugi križarki, ki so jo prav tako zadele težke bombe, je bila opažena silna eksplozija. Druga letala so bombardirala naprave in ladje v luki Tobruk.

V vzhodni Afriki so bili povod odbiti sovražni napadi na severni fronti Gale in Sidama. V borbah zadnjih dni je v pokrajini jezer na celu svojih bataljonov juško padel polkovnik De Cicco. V Amhaju je naša posadka v Uolhefutu, ki je že

nekaj časa obkoljena, znova odbila poskus sovražnika, da bi jo pripravil k predaji.

Berlin, 29. maja. Nemško vrhovno veljavstvo poroča:

V severni Afriki so zavzlele nemško-italijanske čete prelaz Halfaya, jugovzhodno od Solluma. Pri tem so zaplenile 9 topov, 7 oklopnih voz, več drugih oklopnih vozil in mnogo materiala. Sovražnik je imel buše v krvave izgube in je izgubil številne ujetnike. Lastne izgube so neznatne.

Rušilna letala so napadala taborišča, čet in zbirališča motornih vozil okrog Solluma.

Srdite borbe na Kreti

Po zlomu trdrovratnega odpora so nemške čete zavzlele glavno mesto zapadne Krete ter ujeli poveljnika grške mornarice — Angležem je prepričen umik na morju — Štirje parniki potopljeni, več drugih hudo poškodovanih

Berlin, 29. maja. Nemško vrhovno veljavstvo poroča:

Na otoku Kreti dobro napredujejo operacije v temsnem sodelovanju z gorskimi lovci, padalcji in izkrcanimi četami na kopnem.

Včeraj so stri nemški lovci kljub težavnim terenskim razmeram trdrovratni odpor angleških čet in tolpi insurgentov. V držnem napadu so vrgli sovražnika z njegovim postojankom, zavzeli glavno mesto Kanijo in zlastejšo porazene sovražne oddelke južno od zaliva Sude. Med številnimi ujetniki je tudi grški mornariški poveljnik na Kreti. Oddelki bojnih letal in rušilnih letal so v valovitih napadilih posegeli v boje na zemlji, razkrpili zbrane sovražnikove čete, onesposobili baterije za boj in prizadeli unikajočemu se sovražniku hude izgube. Strmoglavnata se preprečila poskus Angležev, da bi se umaknili preko morja. Potopili so razen tega v zalivu Sudi štiri trgovske ladje in skupno 5.400 tonami in poškodovala dve nadaljnji trgovski ladji hudo. Oddelki za prevoz čet so podprali boje na otoku s tem, da so nepruhom dovzeli nove sile.

Južno od Krete so ustavila nemška bojna letala angleški mornariški oddelki za borbo, dosegla bombne zadetke v polno na neki težki križarki in enem rušilcu ter začela parniki za prevoz goriva.

Atene, 29. maja. s. Izredna važnost operacij, ki so v teku na Kreti, duši zadnja anglofistična upanja. Kljub temu se poslužuje sovražnik sredstev, ki so v polnem nasproti s temeljnimi načeli mednarodnega prava, ki pa ne bodo mogla preprečiti zmagovitega napredovanja osi v vzhodnem Sredozemiju. Grški ministrski predsednik je po radiu sporočil prebivalstvu na Kreti, naj se spoštivo obrašča nasproti južnemu nasprotniku. Javno mnenje v Ateneh smatra zasedbo Krete kot konec vojaških operacij v Grčiji. Po zasedbi se bodo splošni življenjski pogoji zboljšali inčasti glede na aprovizacijo in promet.

Atene, 29. maja. s. Po zadnjih vesteh iz dobro poučenega vrha so nemške čete na Kreti zlomile oster odpor sovražnika. Nemške čete zasedajoče bežeče Angleže in Grke. Zajetih je bilo mnogo ujetnikov, med katerimi je tudi poveljnik grških pomorskih sil na otoku.

Atene, 29. maja. rs. Neki manjši nemški napadni oddelki je z odličnim uspehom napadel sovražne topniške postojanke na Kreti. Razdeljen v več patrof se je vrzel na sovražne baterije ter je uničil štiri na nekih letališčih. Njegove operacije je krepko pojhiral težko pohetno topništvo in strojnice. Angleži niso mogli vzdržati silnega pritiska ter so kmalu izobesili belo zastavo in se predali.

Sofija, 29. maja. s. »Utrò obširno piše o letalskih in pomorskih operacijah v vzhodnem Sredozemiju ter podčrtava, da je voja na pobuda na nebu in na morju na strani sil osi. »Utrò« nadalje posebno opozarja na močan delč pomorskih in letalskih Italijcev v teh bojnih operacijah. Italijanski letali in mornarji se junaško bore v tovarški svetzi z nemškimi vojaki in njih dejana so vredna občudovanja ter kažejo vrednost in neukritljiv duh požrtvovalnosti Italijanske vojske, ki povrzoča sovražniku čimdalje hujše izgube.

Berlin, 29. maja. d. Kakor je bilo senci na merodajnem mestu sporočeno novinarjem, je prejelo vrhovno povestivo nemške vojske podatke o mnogih primerih protipravne postopanja z nemškimi padalcji na Kreti s strani Angležev. Z merodajnega mesta bo v kratek čas objavljeno uradno nemško stališče.

Angleži priznavajo resnost položaja

Amsterdam, 29. maja. rs. Angleška poročevalska služba je včeraj v poročilu iz Kaire priznala, da je položaj na Kreti zelo resen in da se v dolinah razvijajo ostre borbe.

Angleži priznavajo svoj poraz

Amsterdam, 29. maja. d. Včerajšnji komunikati poveljstva angleških oboroženih sil na Biližnjem vzhodu javlja, da so Nemci na Kreti izkrcali nove močne oddelke vojske ter močno bombardirali in napadli angleške postojanke na zapačenem delu otoka. Angleške čete so bile prisiljene, da se umaknijo na povoljnnejše položaje. Tudi v drugih delih otoka je, kakor pravi angleško poročilo, položaj za Angleže neobicajno težak. Nemci so na več krajinah dobili ojačanja ter so povečali svoj pritisk.

Kako je bil izveden prvi napad

Berlin, 29. maja. s. »Lokal Anzeiger« opisuje v posebnem vojnem poročilu akcijo nemških padalcev rano v jutro 20. maja v Kandiji. Dopisnik se najprvo pozvalno izraza o tem mladem nemškem orozju, ki je doživel svoj ognjeni krst, nakar opisuje, kako so v jutro 20. maja, na dan, ki je bil že prej doloden, skupine Junkersovih letal preleteli več okrajov na velikem otoku, ki je oddaljen 250 km od Grčije. Prišel je trenutek akcije in odgovornost je bila izredno velika. Piloti so se približali zemlji in močno zmanjšali brzino leta. Če že nekaj minut je bilo nebo kljub ostri sovražni reakciji polno padalcev, ki so se spustili na tla, se naglo zbrali v skupine in zavzeli položaj. Po ostrih bojih s sovražnikom je dobilo še isto jutro vrhovno nemško poveljstvo poročilo, da se operacija razvija po določenem načrtu. Potem so ves dan sledili padalci, ki so prinobljeni prejšnjem orozje in muncijo vseh vrst. Letalo so nepravosten podpirala z uspešnimi akcijami suhozemne operacije. Boji so se razvijali v vso ostromstju in v vsemi vrstami orozja. Slednji je bil posrečilo prvenstveno velikemu transportnemu letalu, da je pristal pri Kandiji, kjer je izkrcalo večje število vojakov z orozjem in strelirom. V popolanskih urah so despole z letali alpinške čete, zvezce, drugače dne pa je moglo povojno vojujočih se oddelkov sporočiti, da se sovražnik umika. Dopisnik pristavlja, da nemške čete niso samo zavzlele in obdržale svoje postojanke, ki jih je sovražnik močno branil, temveč so prešle celeo v prototenzivo.

Bitka za Atlantik

je dokaz in jamstvo za končno zmago

Monakovo, 29. maja. s. Glavni predmet razprav nemškega tiska je bitka za Atlantik. Listi poudarjajo silovitost borbe in odločnost Nemčije, ki se bo borila do zmagovitga konca.

»Münchener Neueste Nachrichten« pišejo, da je angleška mornarica po ludih udarcih v območju islandskega morja napela vse sile, da dobiti oklopničko »Bismarck« in da so vse angleške edinice od Gibraltaria do Islanda dobile nalog, da se morajo udeležiti divjega preganjanja. Mala nemška vojna mornarica, ki je s svojimi dejanji v sedanjih vojnih že dosegla občudovanje vsega sveta, je utrpeла s potopljivo. »Bismarck« grenko izgubo. Ni Nemca, ki bi ne bil prejet istega duha, kakor močno »Bismarck«, ki je potopilo mnogo močnejšo sovražno ladjo. Ta duh je najboljje jamstvo za končno zmago.

Nemški narod, piše »Völkischer Beobachter«, ni nikoli podcenjal pomorske silne Velike Britanije in ve, da je sovražnik neizprosen v vztrajan. Toda nemški narod je prav tako prepričan, da bo sovražnik premagan klub vse pomoci in podprt. Bitka pri Islandu je pokazala ofenzivnost nemške vojne mornarice, ki je sprejela boj s številno močnejšim nasprotnikom. Churchillov molk o angleških izgubah dokazuje, da angleški narod ne more več izvesti resnice, nemški narod pa zna prenesti tudi izgube, ker se je že od vsega začetka zavedal, da sedanja vojna ne bo lahka.

Madrid, 29. maja. s. Španski listi pišejo o junaškem koncu »Bismarck« in pravijo, da se potopiti Angleži ni popravila škoda, ki jo je moral utrpeti z izgubo »Hooda« in z izgubami v Sredozemskem morju. »Pueblo« sodi, da pomeni potopitev »Hooda« silno težko udarec za Angleži, ki je izkrcal Panamski prekop proti zapadu. Polslanc je vpravil Rooseveltu, ali bo ameriška vojna mornarica spremila konvoje, toda doslej še ni prejel odgovora.

Berlin, 29. maja. d. Nemška vojna letala so včeraj dopoldne napadla zapadno od severne irske obale močno skupino angleške vojne mornarice. Ob tej prilikai je bil en rušilec s polnim zadetkom bombe potopljen. Težka bomba je pogodila tudi neko križarko, ki je s tem močno izgubila na svojo sposobnost za borbo.

Nad južnim delom Severnega morja so nemška lovска letala včeraj sestrelila en angleški bombnik tipa Bristol-Blenheim.

Atene, 29. maja. s. »Utrò obširno piše o letalskih in pomorskih operacijah v vzhodnem Sredozemiju ter podčrtava, da je voja na pobuda na nebu in na morju na strani sil osi. »Utrò« nadalje posebno opozarja na močan delč pomorskih in letalskih Italijcev v teh bojnih operacijah. Italijanski letali in mornarji se junaško bore v tovarški svetzi z nemškimi vojaki in njih dejana so vredna občudovanja ter kažejo vrednost in neukritljiv duh požrtvovalnosti Italijanske vojske, ki povrzoča sovražniku čimdalje hujše izgube.

Berlin, 29. maja. d. Kakor je bilo senci na merodajnem mestu sporočeno novinarjem, je prejelo vrhovno povestivo nemške vojske podatke o mnogih primerih protipravne postopanja z nemškimi padalcji na Kreti s strani Angležev. Z merodajnega mesta bo v kratek čas objavljeno uradno nemško stališče.

Angleži priznavajo resnost položaja

Amsterdam, 29. maja. rs. Angleška poročevalska služba je včeraj v poročilu iz Kaire priznala, da je položaj na Kreti zelo resen in da se v dolinah razvijajo ostre borbe.

Angleži priznavajo svoj poraz

Amsterdam, 29. maja. d. Včerajšnji komunikati poveljstva angleških oboroženih sil na Biližnjem vzhodu javlja, da so Nemci na Kreti izkrcali nove močne oddelke vojske ter močno bombardirali in napadli angleške postojanke na zapačenem delu otoka. Angleške čete so bile prisiljene, da se umaknijo na povoljnnejše položaje. Tudi v drugih delih otoka je, kakor pravi angleško poročilo, položaj za Angleže neobicajno težak. Nemci so na več krajinah dobili ojačanja ter so povečali svoj pritisk.

Angleži napad na francosko loko v Tunisu

nega vojaškega pomenu. Angleži so z tem zagrešili novo sramotno dejanje, podobno sovjetskemu napadu na Dakar.

Beirut, 29. maja. s. Neko angleško letalo je včeraj dopoldne bombardiralo letališče Nerap pri Alepu v Siriji. Francoska lovска letala so angleški bombnik sestrelila. Posadka letala je mrtva. Napad na letališče ni povzročil nobene žrtve.

Skupno evropsko gospodarstvo

Sofija, 29. maja. ra. Na sofiskem vsečiliku je govoril lipški univerzitetni profesor Bernd o »bolgarskem poljedelstvu v luči novega evropskega reda«. Predavatelj je razpravljal o položaju prehrane v Evropi ter je dejal, da bodo morale v bodoči vse evropske države s skupnimi močmi ustvariti skupno gospodarstvo.

Japonska vojaška misija v Italiji

Trst, 29. maja. s. Iz Benetk je semkaj prispevala japonska vojaška mornariška misija, ki jo vodi kontreadmiral Mito Jishiko. Spremlja jo zastopavni visjih oficirjev italijanske vojske in mornarice. Goste so ob prihodu pozdravili zastopniki oblasti, hierarhije, drugi zastopniki kakor tudi japonski konzul v Trstu. Misija si je ogledala industrijske naprave v mestu in v pokrajini, kjer je prebivalstvo povsod izkazalo svoje simpatije. Zvezčer so gostje zapustili Trst ter se napotili proti Genovi.

URADNI RAZGLASI

Podaljšanje rokov

za prijavo dinarskih terjatev in dolgov ter vrednostnih papirjev

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi svoje naredbe št. 26 z dne 17. maja 1941-XIX in ker smatra za potrebno, da se podaljšata roka, določena v tej naredbi za prijavo terjatev in dolgov ter državnih in zasebnih vrednostnih papirjev, glasetcih se na dinarje, odreja:

Clen 1. Rok iz člena 2. naredbe z dne 17. maja 1941-XIX, št. 26, za prijavo terjatev in dolgov, glasetcih se na dinarje, se podaljšuje do 31. maja 1941-XIX.

Rok iz člena 3. omenjene naredbe za prijavo državnih in zasebnih vrednostnih papirjev se podaljšuje do 7. junija 1941-XIX.

Clen 2. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 24. maja 1941-XIX.

Visoki komisar Emilio Graziani

Vsak kot Sredozemlja v dosegi napadov osi

Angleži nikjer več varni in morajo najvažnejše postojanke prepričati zmagovitim silam osi

Rim, 29. maja, s. Vojna se nadaljuje neizprosno povsod in od časa do časa eksplodira v značilnih epizodah, ki imajo najrazličnejšo širino. Vendar je v tem trenutku središče in izhodišče borbe Sredozemlja. To je področje, v katerem se razvija vojna brez odmora in kjer se kaže v vseh oblikah in vseh odsekih široke žahovnice. Borba poteka na kopnem, na morju in v zraku na afriških obalah, na morju in na otokih, ki so skrajne točke obale, na strinah, s katerimi se lahko nadzoruje velik del okoliških voda. Gre za najbolj važno in tem so nevele po vsej površini nadzorovanje vsak dan onim, ki jih je že začel.

Toda tudi v oddaljeni Vzhodni Afriki se nadaljuje vojna z isto srditostjo čeprav z drugačno srečo. Ponovni napadi so bili odbiti in vse izgube povzročene napadalcu, vendar tem so nevele po vsej površini nadzorovanje vsak dan onim, ki jih je že začel.

Na morju smo dosegli nove uspehe pri lovu na pomorske formacije, ki so bile napadene od našega letalstva v zvezi z nemškim letalstvom. Se druga krizarka od tistih, ki so spremljale nosilko letal, je bila ponovno zadeta z velikimi bombami, ki so povzročile strašne eksplozije na krovu.

Istočasno so bili zadeti razen v vojnih poročilih zadnjih dni našeti še štiri parniki in ena izmed torpedov, ki jih je spremljala. S tem je bila znatno povečana močnost težkoj obzražljivosti, katero je imela v preteklosti Anglija trdno v svojih rokah, katero pa zdaj napadajo sile osi in jo osvajajo s svojim nelzpristnim pritiskom, izkujoči drugrega za drugim močne položaje sovražnika.

Na kopnem področju fronte v Cirenaiki je prišlo do pomembnih operacij, ki kažejo na važnost in občutljivost te točke. V Tobiaku oblegani Angleži so spet skušali izsiliti izhod iz vzhodne strani trdnjave ob pomoči oklopnih vozil. Akcija se je pomorsčila že takoj po začetku, zaradi takošnje intervencije obrambne in zaradi močnega in natančnega streljanja našega topništva. Sovražnik se je moral hitro umakniti v svoja pribesedišča.

V odseku Sollumu nam je spremeno pravljena in z odločnostjo vodenja operacije vrnila zelo važen položaj. Po zopetni osvojitvi v aprili in po zadnjih valovanjih sredi maja je sovražnik obdržal nadzorstvo prelaza pri Halfsi, eni izmed točk, ki določa sovražniku prehod preko preizkušenega pasu pri Sollumu, ki se razširja proti jugu in vzhodu. Naše čete so razširjevali prelaza in so od tu budno pazile na sovražnika, toda položaj je ostal kočljiv in je zahteval radikalno rešitev, ki je bila dosegrena 26. t. m. Popoldne tega dne so italijanske in nemške sile z obsežnim in hitrim manevrom prepodile sovražnika. Zajeli smo nekaj desetin angleških vojakov, nevele topove, ki so bili določeni za obrambo prelaza in sedem tankov.

Odmovi poslednjih angleških porazov Inozemski listi o katastrofi „Hooda“ in bitki na Kreti

Rim, 28. maja, s. Mednarodni tisk se še občurno bavi z obema silnima udarcema, ki so jo prizadele vojne sile osi Angležem s potopitvijo britanske ladje »Hooda« in bitko na Kreti. V svojih komentarjih naglaša na eni strani pozornost, s katero ves svet zasleduje borbe italijanske in nemške vojske, na drugi strani pa vedno večjo konsternacijo, s katero so jo vesti o porazih povzročile v Angliji in Zedinjenih državah. Poleg bitke na Atlantiku, v kateri je Anglija izgubila eno izmed svojih najmočnejših oklopnic, ki je bila potopljena že v prvih petih minutah borbe skoraj z vso svojo posadko 1340 mož, pomeni zmagovali razvoj bitke za Kreto, da se razblinila druga velika iluzija Angležev.

Spanksi listi opozarjajo na nesmiselne argumentove, po katerih je moralna angleška propaganda poseča, da bi vsaj prvi trenek vzdržala britiski silnega vala pesimizma, ki je zajel vso anglosaško javnost. Izgubi »Hooda«, beležijo, se je reklo, da je bil nesrečen primer, ki se lahko zgodi bojni ladji le v enem izmed tisoč primerov, kar da njen silni oklep ni bil izdelan za to, da se tudi takl prepreči. Kar se tiče Krete, pa so Angleži posegli po vseh najneverjetnejših argumentih in tudi po vseh najnižjih luhah, da bi le zmanjšali pomen osne zmagane Londonškega radio, ki je bil prisiljen priznati stvarno stanje. Patetično je navajal, da je položaj zelo resen, toda vedno znova je dodal, da je Hitler pri izvajanjem svojih načrtov naletel in da bo še naletel na nad vse velike ovire, kajti Kreta bi morala, kar so omneni v Londonu, po nemških načrtih in računih pasti že v 48 urah, upoštevati pa je treba, da se Angleži lahko upirajo Nemcem na področju okrog 380 kvadratnih kilometrov. Ker niso bili premagani v pričakovanem času, pomeni to

zanje po navedbah britanske propagande poraz. Ne glede na povsem pasivno resignacijo, ki izhaja iz takih argumentov, pomeni prav ta njihova trditev, da so Angleži na tem, da izgube enega svojih najbolj neuralgičnih centrov. Angleži si tudi prizadevajo, dopovedati svetu, da so nemške oboržene sile tokrat prisile z usodno zamudo.

Nemški tisk in še posebej »Völkischer Beobachter«, »Lokal-Anzeiger« ter »12-Uhr Blatt« se naravnost zabavajo s temi manevri londonske propagande in opozarjajo med drugim, kako so v Londonu te dni pomozno razglasili, da se je tudi četa angleških padalcev, ki naj bi bili tehnično in moralno še prav posebej na visku, spustila na Kreto. Toda prav to dokazuje, prav nemški tisk, da je London tudi tokrat, kar zmerom, prepozno priselil in si sedaj prav tako zaman prizadeva, da bi znova dvignil moralno svoje javnosti. Zgojta ta namen tudi moreno imeti prirovedka, da razpolaga tudi angleška vojska in nele nemška z izkušenimi padalci, ki so pravljenci ponoviti, kakor tisk sarkastično pripominja, herojska dejanja, ki so jih poskušali svoj čas s tolikim uspehom v južni Italiji.

Španski listi, ki beležijo izgube angleške vojne mornarice, ugotavljajo, da je bila bilanc angleških trgovinskih mornariških izgub v času od 19. do 25. maja načrtno katastrofalna. Na podlagi podatkov, ki so bili objavljeni v nemških službenih poročilih, je bilo v tem tednu potopljenih najmanj 174.000 ton ladjevja, ki je pripadalo Angliji ali pa je bilo v njeni službi. Ke tej točki je treba dodati še izgube angleške vojne mornarice na vzhodnem Sredozemskem morju, ki so tolikšne, da London še ni našel besede, da bi jih v kakršnikoli obliki objavil.

Vseučiliščniki in vojaška predizobražba po odredbi, ki smo o nej že poročali, je vsak vseučiliščnik v Zagrebu obvezan odslužiti delovno službo, odnosno si pred njo pridobiti posebno vojaško predizobrazbo. Že prve dni po objavi omemjene odredbe se je v Zagrebu za vojaško predizobrazbo prijavilo okoli 3000 vseučiliščnikov, ki pa je bilo med njimi samo 1800 Hrvatov. Hrvatom so dovolili predvojaško izobrazbo, židje in Srbi pa v tej niso bili pripuščeni, temveč bodo morali počakati, da bo vojaška predizobrazba Hrvatov zaključena, nato kar se bodo tudi ti lahko uvrstili v obvezno delovno službo.

Pomanjkanje petroleja v Transjordaniji

Bejrut, 29. maja, rs. Arabska agencija počesa iz Amana, da povzroča pomanjkanje petroleja zaradi vojnih dogodkov v Iraku veliko paniko v Transjordaniji. Oblastva skušajo pomiriti prebivalstvo z obljubami, da bo kmalu dovoli petroleja iz Irana, Nizozemske Indije in Amerike.

Upokojen francoski general

Vichy, 29. maja, rs. Ker je poveljnik francoskih čet v Orientu general Fougeres dejel starostno mesto, je bil upokojen. Na njegovo mesto je imenovan general Vermeille, ki je bil doslej član generalnega štaba pri visokem komisariatu generala Dentza.

Vesti iz Hrvatske

Hrvati se selijo iz Srbije. Oddelek za železniški promet pri hrvatskem domobranstvu ministrstvu je vsem Hrvatom, ki se žele iz Srbije preseliti nazaj na Hrvatsko, dovolil brezplačen prevoz pohištva in družin.

Romanje k Mariji kraljici Hrvatov. Letošnje romanje k Mariji kraljici Hrvatov, ki bo 31. maja, bo vodil zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac osebno. Slavnosti bodo opravljene v Marijinem svetišču v Zvonimirovi ulici.

Radio in njegovo občinstvo

Nedavno je v znanem milanskem dnevniku »Corriere della Sera« izšel zanimiv članek italijanskega publicista Ugo Ojetta, ki v njem obravnava predvsem razmere v italijanski radiofoniji. Ta članek vsebuje tudi veliko splošnih nasvetov, ki zaslužijo, da jih objavimo vsaj v kratkem izvlečku. Ugo Ojetti pravi med drugim:

»Pre menj je lep zvezek E.I.A.R. (italijanske radiofonske organizacije), redče vezan, ki zavzema dober del površine moje pisalne mize. V njem so objavljena vprašanja, ki so bila namenjena vsem italijanskim radijskim naročnikom, 1.200.000 odgovorov je, očitno pa je, da je to število v praksi dvojno. V anketi, ki o njem govorim, je bilo 20 vprašanj, ki je namenovalo 75% italijanskih radijskih naročnikov. To je bilo za E.I.A.R. pravo zmagovanje, zlasti po dokaz, kako važno vlogo ima radiofonija v vsakdanjem življenju. Ali je bil po izumu tiska sploh še kakšen izum, ki bi bil v tako kratkem času postal človeštvu neobhodno potrebno? Poslušati je prav za prav celo laži kakor brat in je tedaj pomen izuma tiska. Sodobnega človeka si dandasen brez knjig in listov sploh ne moremo več zamisliti, prav tako pa si ga ne moremo predstavljati brez radijskega sprejemnika, ki mu pomoči in podnevi ne daje samo prijetno glasbo in razvedrilo, ampak tudi nešteto važnih poročil in navodil. Zadošča, da obrnemo gumb na svojem radijskem sprejemniku, prizgemo v njem žarnice in že se zgoditi čudež. Čudež, ki nas spravlja v zvezdo v tem svetu.«

Tega čudeža smo zdaj že vajeni. Vsakdanji je postal. Z enako ravnodostjo obrazamo gume na radijskem sprejemniku, kakor zapenjam gume na svojem telefoniku. Vse, kar nas zanima, poslušamo: poročila, predavanja s področij kulture in tehnike, zabavo, — pogosto pa zahtevamo od radiofonije celo tisto, česar nam sploh ne more da... Sliši ljudje, ki se potom radija uči modrostvja, sprejemajo nauke o veri, kmetijstvu, umetnosti, ribištvi, lotu, planinstvu in kdo, ve še o čem, ki se potom radija uči tujih jezikov... Poznam precej ljudi iz vodstva italijanskega radiofonia in vsem, s kakšno uvidevnostjo in prizadevnostjo poizkušajo ustrezeti ogromnemu številu svojih radijskih naročnikov. Ne govorim samo o radijskih naročnikih, ki so v seznamih italijanskih poštipani kot imetniki radijskih sprejemnikov, ampak o vseh radijskih poslušalcih, ki jih je v Italiji skromno ocenjeno najmanj 6 milijonov. Razmisljaj sem o anketi E.I.A.R. in prišel do zaključka, da je imelo veliko ljudi dan za dan košč preglavice, — vse samo v želji, da bi ta novi čudež sodobne tehnike čim bolj približal občinstvu... Preprčen sem, da nobeden izmed naših radijskih dirigentov ne misli na to, da bi dobre koncerte in resno glasbo izločil iz radijskega programa, čepravno se je veliko število radijskih poslušalcev isto izreklo proti simfoničnim koncertom in komornim glasbam.«

Pogost je tudi želimo, da bi, ko poslušamo poročila o najnovnejših dogodkih po svetu, videli človeka, ki nam jih govori, da bi videli, kakšen izraz ima, ali njegov obraz kaže zaskrbljenost ali veselje. Ko bo glas radijskega sprejemnika izpolnjen tudi s televizijskimi slikami v barvah, bo ta naša želja izpolnjena: poročil ne more poslušati samo z našimi usesi, ampak bomo posluševalci tudi lahko opazovali in si tako o njegovih poročilih ustvarili še točnejšo sodbo. Takrat bo radiofonia dobila še pomembnejšo vlogo in število njenih poslušalcev se bo povečalo do ogromnosti...«

Ugo Ojetti je s tem svojim člankom poučaril predvsem eno:

»Radijske oddajne postaje nikakor ne morejo in niti ne smejte ustrežati željam vseh svojih poslušalcev, ampak morajo ubirati zmerom srednjo pot in skrbeti, da bodo oddaje zmerom v prid celote, ne pa posamezniku.«

Radio je namenjen vsemu narodu in vsem njegovim potrebam, ne pa marsikdaj muhastim željam posameznikov!«

Iz Trebnjega

Za naše revne. Občini naj se prijavijo vse one družine, katerih življenje je ogroženo zaradi pomanjkanja hrane in nemških sredstev. V poštev pridejo samo najdenčnejši občani.

Občna objavila: Kdor kolik hranji in oskrbuje tujo živilo, ki jo je vzel v oskrbo po razpadu bivše jugoslovanske vojske, se mu od 15. t. m. naprej ne pripozna nikaka odškodnine. Kdor živilne ne more brezplačno hrani, naj jo z vednostjo občine oddam, ki je pripravljen živilo za njeno dojenje.

Za invalide. Vojni invalidi in druge vojne žrtve naj se čimprej javijo na občini. S seboj naj vsakdo prinese tudi odklon invalidskega sodišča in dokazilo, da prejema še vedno invalidinh.

Kmetijska družba, skladilna v Novem mestu, sporoča, da je dobila semensko drobno korušo (činkvantin), ki bo odajala kmetovalcem proti obvezni.

Sport

Z. S. K. Hermes, lahkoatletika sekacija

poziva vse članice in člane, da se udeležejo vodnega članskega sestanka, v četrtek dne 29. t. m. ob 19. na štadion. V slučaju slabega vremena je isti ob istem času v sobi gostilni Krčič, poleg štadiona. Posojeno opremo in orodje naj prinese vsak nazaj.

Dežurne lekarne

Danes: Mr. Leustek, Resljševa cesta 1, Baščev, Kongresni trg 12, in Nada Komar, Vič, Tržaška cesta 48.

Načelnik

vseže zdravje! Za Gospodarski Preporod!

Gosp... Tovariš! Zakaj ste prenehali z analizo? Nu, tovaris Merinosov, kakovska se vam zdi jerebička?

Ni slaba.

Vzemite še soljenih gobic. To je izborna stvar. In košček selsko gospodarskega prašiča.

Meni pa dajte, prosim, obrazke produkcije državnega trusta za alkohol. Naljite retortico... Na vaše zdravje!

Državljani! Analizirajte prašiča s hrenom!

Slišite! Kaj imate pa tule na pladnu? Piruhe? Opij? Predsodki?

Dovolite, so mar jajca predsodek?

Toda, čemu so raznobarvna... rdeča... višnjeva... rumena... in... zelenega?

To so obrazci produkcije Anilintrusta.

Tako, tako! Dajte mi no tale vijoličaste obrazce. Hvala! Tudi jerebice bi bilo dobro analizirati še eno retortico. Kar zdi se mi, da je to... ne... nekak eduna produkcija. Na vaše zdravje! In zakaj je ta trava? Kakor kaka gora. Predsodek?

Vzorec dobre trave, tovaris Merinos. Detelj.

Rad bi preiskal še to travo.

Oprostite, kdo vendar analizirajo travo?

Saj ni klobasa. Rajši analizirajte košček teletine. Priporočam. Izredna kakovost.

Produkcije?

— Producije.

— No, naj bo, analizirajmo še to.

Glej, Vasja, dovolj si se že naanaliziral.

Od Ljubljane do Podgrada

Ljubljana, 29. maja.

Ljubljana se je razprostirala sredi dveh velikih poljan: Barja in Ljubljanskega polja. Barje še dobita svoj pomen kot naša bodača žitnica, Ljubljansko polje je pa bilo že zdavnaj — polje v pravem pomenu besede. Vendar mnogi meščani ne vedo, da valovi na severovzhodu mesta toliko žita. To je naš Banat v miniaturi. Razprostira se do Smarne gore, Save in Zaloge. Plast rodovitne zemlje na savskem produ, gramožu, je sicer le nekaj decimetrov debela, vendar dobro rodi. Zemlja je obdelana mnogo bolj skrbno, kakor marsikje na deželi, a obdelane je tudi mnogo ved kakor drugje v ljubljanskem okolici — travnikov je malo. Odkar meščani sami nekoliko bolj obdelujejo zemljo, se tudi mnogo bolj zanimajo za njive in poljska dela. Spoznali so, da mora znanj orositi zemljo, če naj rod. Toda tudi kmet posveča zdaj zemlji se posebno ljubezen, ker se dobro zaveda, kako pomembno je njegovo delo zanj in za vse, ki morajo jesti.

MESTO SE ZAJEDA V POLJE

Ljubljana se je doslej širila predvsem na Škodo Ljubljanskega polja. Ni se tako dolgo, ko so se vrstili kozolci na severni strani celo do Fligovca. V Škodi so ohrajenja imena mnogih kmetov v imenih ulic. V Mostah je pa se precej kmetov. Vendar se kmetije čedalje bolj umikajo pred mestom na sever in vzhod. Devica Marija v Polju postaja že značilno predmestje in ima številne novejše hiše meščanskega sloga. Ob cestah, ki drže iz mesta na polje, je od leta do leta več mestnih stanovanjskih hiš in od polja ostajajo vrtički. Na nesrečo je prav tu, kjer je dobra zemlja za žito in krompir, tudi najboljši teren za zidanje. Tako Ljubljana uničuje svojo žitnico.

TUDI INDUSTRIJA SILI NA POLJE

Razen tega je ljubljanska industrijska četrt, ki se sestoji v glavnem iz Most in Željne Jame, na vzhodni strani mesta, na Ljubljanskem polju. Okrog tovarni se razvijajo gosto naseljene delavske naselbine. Moste so bile pred svetovno vojno še kmete in vzdolž Zaloške ceste skoraj do Stendenca je še mnogo starih kmetičkih hiš, a pravih kmetov je tu že malo doma. Zunaj strnjenega naselja se začeno takoj vrstiti lepo obdelana polja in na njih zeleni mnogo več žita kakor na jugu in na zahodu Ljubljane. Tu so si kmetje v glavnem sami pridelovali dovolj žita za kuhin nekateri so ga še prodajali. Tradicija, da sejejo žito in da ne dejajo prednost drugim pridelkom, ki gredo sicer zelo v denar v Ljubljani, je še ostala. Še bolj se je mesto začrnilo vzdolž ceste, ki drži na letališče. Hiše čedalje bolj obrožajo pokopalische, ki se je zdele pred desetletjem še tako da le oddaljeno od mesta. Predmestje sega skoraj do samega letališča. Tu na prosti zemlji pridelujejo predvsem krompir in druge okopanine. Polje ima pravi kmetički značaj še v Hrastju, na severni strani D. M. v Polju.

ZALOSTNA ZAPUŠČINA NA LETALIŠČU

Letališča v pravem pomenu besede ni več, odkar sta na veliki petek pogorela hangarja. Pisali smo že, da ni bilo mogoče ugotoviti, kdo ju je začdal v oropal. Od obeh hangarjev sta ostala dva končna, napold podrtia zidova, ki edina oznanjata od daleč, kje je bilo prejšnje čase letališče. Na letališču samem je tu in tam že zrasla precej visoka trava. Tako se je letališče začelo spremniti v nekdanji travnik.

PREPIVALCI SO SE ODDAHNILI...

Prepivalci v sosečini letališča so preostali precej strahu, ko se je začelo na cvetno nedeljo. Opazovalna letala so tisto nedelo zjutraj krožila nad letališčem in zaregljale so strojnice. Marsikdo je pričakoval, da bodo začele padati tudi bombe. Prvi strah je pa bil prestan brez hujšage grmečja. Toda ljudje so se še vedno bali naslednje dni, da bodo letala še pletele. Do petka pa ni bilo nobenega posebne dogodka. V petek zjutraj se je začelo močno krediti iz hangarjev, da smo dim opazovali tudi iz mesta. Ob 9. je bila bombardirana radijska postaja v Domžalah, zato so nekateri mislili, da so letaliči obiskali tudi letališče. Toda letališče ni bilo bombardirano niti ob taj prilik. Prepivalci so si od-

STRASNA NOC

Ves ta strah, ki so ga ljudje prestali zadržati letališča, pa ni bil nič v primeri z grmenjem na veliki petek zvečer v ponosči. Nekdo je začdal municijska skladischa v gozdu pri D. M. v Polju. Zvečer je začelo silovito pokati in ljudje so v strahu zapustili hiše, nekateri tako prestrašeni in zmedeni, da se niso niti dovolj oblikeli. Pokalo je skoraj vso noč, da ni v vsem kraju nih-

če spal, nekateri so pa bili vso noč na prostem. V hiši se niso upali vrnilti, ker so se bali, da jih bo zasulo. Pokalo je, kakor v najbolj srditi bitki, da so bili v hudem strahu tudi številni meščani, ki si niso mogli razložiti, kaj se godi.

NASKOK NA POGORISCE

Komaj se je dobro zdani, že so se začeli zbirati najbolj pogumno in plena žljubljence, mnoge je pa tudi prinala radovednost. Pogorišče je nudilo silko pravega bojnega polja. Zemlja je bila ožgana in razvana, požgan in poškodovan je pa bilo tudi precej dreves. Drobce granat in druga streliva je razmetalno v velikem krogu. Posebno mnogo je bilo patron za puške. Na vozove je bilo raztresenih kovinov, zeljeva in medenine. Vmes je pa bilo tudi v tam že nekaj streliva, ki ni eksplodiralo. Marsikomu so se začele svetli oči. Najprej so si začeli ljudje polniti žepje s kovinami, a »žetve« je bila prebogata, da bi se zadovoljili le s tem. Zato so mnogi začeli prihajati z vozovi in vremčima. Nabi-

e zahtevalo seveda tudi nekaj žrtev. Ljudje so bili tako neprevidni ter nespametni, da so pripuščali k temu nevarnemu poslu tudi otroke. Kovino so pozneje naglo prodajali. Nekateri so celo sami topili medenino na svojih domovih s pomočjo koka, da bi jo laže prodali. Ko končno ni bilo nicesar več, kar bi bilo se vredno pobrati, so posamezniki pograbili sekire ter začeli masakrirati gozd.

VEVCHE DELAJO

Zdaj so pa tisti čudni dnevi, ko so se med ljudimi razplimbile nizke strasti, že skoro pozabljeni. Ljudje so se pomirili, življenje teče po starem tiru. Vse sicer ni tako kakor je bilo, mnoge spremembe so začute stisljive sledove. Devica Marija v

Polju in Vevče sta delavski vasi, a tudi v sosednjem Zalogu je mnogo delavstva; prebivalstvo je v veliki meri navezano na zaslužek v tovarnah — predvsem v vevški papirnic — in na železniški, številni so pa bili zaposleni tudi v Ljubljani pri raznih delih. Sicer tudi tu ljudje marljivo obdelujejo zemljo vendar večine sama zemlja ne more prehraniti. Največ ljudi je doslej preživelja papirnica. Prejšnje mesec je imela mnogo dela. Papirnica je obratovala še do bele nedelje. Tedaj so pa nastale razne težave, da so morali začasno odpustiti večino delavstva. Mnogi so bili v hudi stiski, ker ne morejo čakati delj časa brez zasluzka. Niso mogli zvesteti, kdaj se bo delo zopet obnovilo. Precej delavcev je navezanih na kraj, ker imajo hišice in koščke zemlje, tako da bi si težko iskali zasluzek druge, četudi bi bilo upanje, da bi ga dobili. Upanje na izboljšanje je pa začelo zopet, ker se v ponedeljek začeli vsaj delno zaposlovanje delavstvo v papirnici. Delavce so razdelili v dve skupini, tako da vsaka dela po 3 dni na teden. Delavstvo pritrakuje, da bo papirnica postopno zopet obnovila redno obratovanje.

MED ZALOGOM IN LAZAMI

Na založki postaja je bil prejšnje čase precej živahen promet. Na slepih tirkih so se tu ustavljal številni vagoni, saj je bila to pomočna ljubljanska postaja, ki je čedalje bolj zavzemala značaj velikega ransirskega kolodvora. Zdaj so pa seveda začasno nastale precejšnje spremembe v prometu, vendar Zalog ni izgubil svojega pomena. V nekem pogledu je njegov posleni večji. Tu je že pripravljenih mnogo vagonov za obnovitev živahnega tovornega prometa. Do Zaloga vozi več lokalnih potniških vlakov,

DNEVNE VESTI

Iz Ljubljane

Važna naloga varuhov, skrbnikov itd. Po naredbi Visokega Komisarja za ljubljansko pokrajino z dne 17. maja 1941 o privrjanosti za terjatve in dolgov ter državne in zasebne vrednostne papirje, glaseče se na dinarje, morajo vse javne ustanove in zasebniki, ki so pristojni ali stalno bivajo v Ljubljanskem pokrajini, prijaviti pri Hranilni dravski banovine vse terjative in dolgove proti javnim ustanovam ali zasebnikom, ki imajo ali so imele pred 12. aprilom 1941 svoj sedež itd. ali stalno bivališče na ozemlju bivše jugoslovanske države zunaj Ljubljanske pokrajine, ki gredo sicer zelo v denar v Ljubljani, in sicer na tukaj in v zaledju. Ta prijavná dolžnost zadeva terjatve in obveznosti vsake vrste, vknjižene ali nevknjižene tako tudi terjatve varovancev in skrbnjencev n. pr. na preživinah, pologih pri hranilnicah, dednih deležih itd. — **Te terjatve so dolžni prijaviti varuhu oziroma skrbniku upravičenemu varovancem sami in sicer na način, predpisani v navedeni naredbi. Zato je njihova dolžnost, da prijavo nemudoma izvršijo.**

Nova pot pod Rožnikom preko želježniškega prelaza mimo mestne vrntrarije do znane gostilne pri Čadu bo kmalu gotova. Od kopalni so precej hriba in tako znatno razširili cestico. Uredili so tudi kanalizacijo, deloma pa še polagajo velike betonske cevi, tako da bo zagotovljeno pravilen odtok vode. Cesta napravljena je sedaj ugoden vtiš, saj je speljana pod zelenim hribom in se vije ob robu vrtov lepih vil ter travnikov. Regulirajo pa tudi gornje poti, ki vodijo do Cada. Prvi del poti od ribnika do prvega vječja klanca mimo starih hrostov so sploh preložili niže, tako da se ne bo več čutil klanec. V parku ob ribniku zaspavajo niže ležeče travnike, na gornjem koncu pa kopljeno jamo za otroški bazen, ker je ta del parka določen za otroško igrišče sploh. Stari ribnik bodo v ponoči smoli precej hudo nevihto, med katero je večkrat zagrmelo. Vihar je divjal tako, da so oknice po mestu pošteno ropotale. Bilo je tudi več hudihi naliivi, a ko smo se davi zbuliti, je bilo nebo čisto. Ze smo mislili, da bomo imeli le pomladni dan. Nekaj časa je sonce res sjalo, a kmalu so se pripodili od jugozapadne deževne oblaki in zdaj spet kaže, da bo še deževalo.

Nesreča 19letnega posnetnik sin France Kastigar iz Doberniča na Dolenjskem je doma na posnetvu razstrejval včeraj kamenje. Ko je nasul smodnika in začgal vrvico, pa se je smodnik predčasno vnel in nebo bušil fantu v obraz in mu poskodoval tudi obe roki. — Iz Višnje gore so prepeljali v bolnično 30letnega posnetnika Alojza Zupanca, ki je padel s kolem in se hudo potolkel po glavi. — Prav tako nesrečo je doživel 55letna delavka Marija Golmajer iz Radomelj, ki je padla s kolem in si zlomila levo roko.

Popravek. Včeraj smo pomotoma začeli, da je predsednik Zveze trgovskih združenj Albin Smerkolj. Predsednik Zveze trgovskih združenj je Stane Vidmar, Albin Smerkolj pa je predsednik trgovskega odseka Zbornice za TOI.

Za uboge izanske pegorelice sta davorovala po 100 din dr. R. K. in odvetnik dr. Viktor Maček. Iskrena hvala!

Ivdili, samo da bi kuge ne prinesli domov. Ako pa so zapustili stanovanje, se niso vedrili. Na cestah, ki so vezale mesto z mestom, kraj s krajem, so bile kakor v vojni, postavljene prostovoljne patrule. Kontrolirale so potnike, niso pustile skozi nobenega tujca, zaustavljale so živino in vozove v zelenjavu in jih prisilile, da so se nscrnili vratenci, od koder so bili prisili. A kljub temu se je epidemija širila in načrtala, objemala svoje žrtve, primašala začetek in solze v domove. A v dveh mesecih je ugashena ravnotvorno brez »zvorka«, ker je bila vzplamljena...

Uro daleč od okuženega New Yorka je starovala v svoji prijazni vili, tričlanska družina. Zdravnik dr. E., njegova žena in šestletni sinček »mall gentleman«, kakor ga je mati klicala. Tudi on je bila zdravnik. Na zunaj se ji to seve ni poznalo. Visoka, vitka svetlostinska lepih poti v obrazu, negovalnih rok, skrbno, elegatno oblečena, je delala preje vtič svetiske dame, kakor pa zveste Eskulapove hčere. Mcžu, človeku štiridesetih let, znanemu nadarjenemu kirurgu je bila izbrana posmočna. Bila sta priljubljena, njuno ime je bilo znano, imela sta bogato prakso in uspehe.

Družina je bila srečna. Ko so prišla prva poročila o kugi, je bili gentlementi izolirani in najskrbnejše čuvani. Vendar — je zbolel. Bil je prva in edina žrtve v tej četrti. Tretjega dne je umrl, dan pozneje je bil pokopan. Duša doma je odletela. Prijatelji in znanci so se bili obiskali nesrečne starše, kakor v času

srednjeveških kug. Klicali so ju, pisali jima tolazilna pisma...

Mati pa je zložila vse stvari svojega kovčega: medveda, slona, trombo, oblike in čeveljčke, perilo, šop njegovih pravilnih las, ki mu jih je na dan pogreba odrežal... Hisnik je zanesel kovček pod streho.

Teden dni pozneje se ni več javil ničesar. Vila je onemela; zdravnik in njegova žena sta izginila... Kam?...

Na obali veletoka Niagare, blizu slapa, stoji cela vrsta elegantnih hotelov, priljubljeni kot bivališča novoporočencev. Tukaj je bogastvo mladine, veselje, brezskrbna sreča. Lepota narave je v soglasju z lepoto človeškega življenja. Teče, sumi, pada mogočen veletok. In neizpravno, nemagljivo valove valovi mladosti, utončeni za tega ali onega, kakor slap, narančijo za prihodnjega, novega sledetega, visoker je bila vzplamljena...

Godba igra, pari plavajo v lahnem, nepreravnem plesu. Ure beže v divjem tempu, neobremenjene... Neovirano se uživa sreča. Sijajne oblike, blesteče lepotične, zareče oči, ljubost gest, ljubezenski pomenki, nežnost brez sramu, zmagujoča ljubezen, vrhunc sreče... Sveti lepih iluzij, kupljenih z računi, ki za nje ni nečasa, ne volje, da bi jih kdo pregledal. Država milih žen, ki so prvič prestopile pravljljene, pobratimstvo mladih mož, ponosnih na svojo moč, na svojo ljubezen in srečo...

Ples in zopet ples, godba in vino in

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Zanimiva in zavabna ljubljavna zgoda

LEPA SUZY

Gilbert Gil, Michele Morgan, Georges Lannes, (Slovenski napisi.)

KINO MATICA, telefon 22-41.

Predstave ob 16., 19. in 21. ur.

KINO SLOGA, telefon 27-30.

Ob 16., 19. in 21. ur.

MADAME BUTTERFLY

Film klasične muzike in v srečo se-

gajoče vsebine. — Maria Cebotari, Bosco Giachetti, Lucia Englisch, Luigi Almirante

Predstave ob 16., 19. in 21. ur!

Film globoke in ganljive vsebine

ZA OTROKOVO SREČO

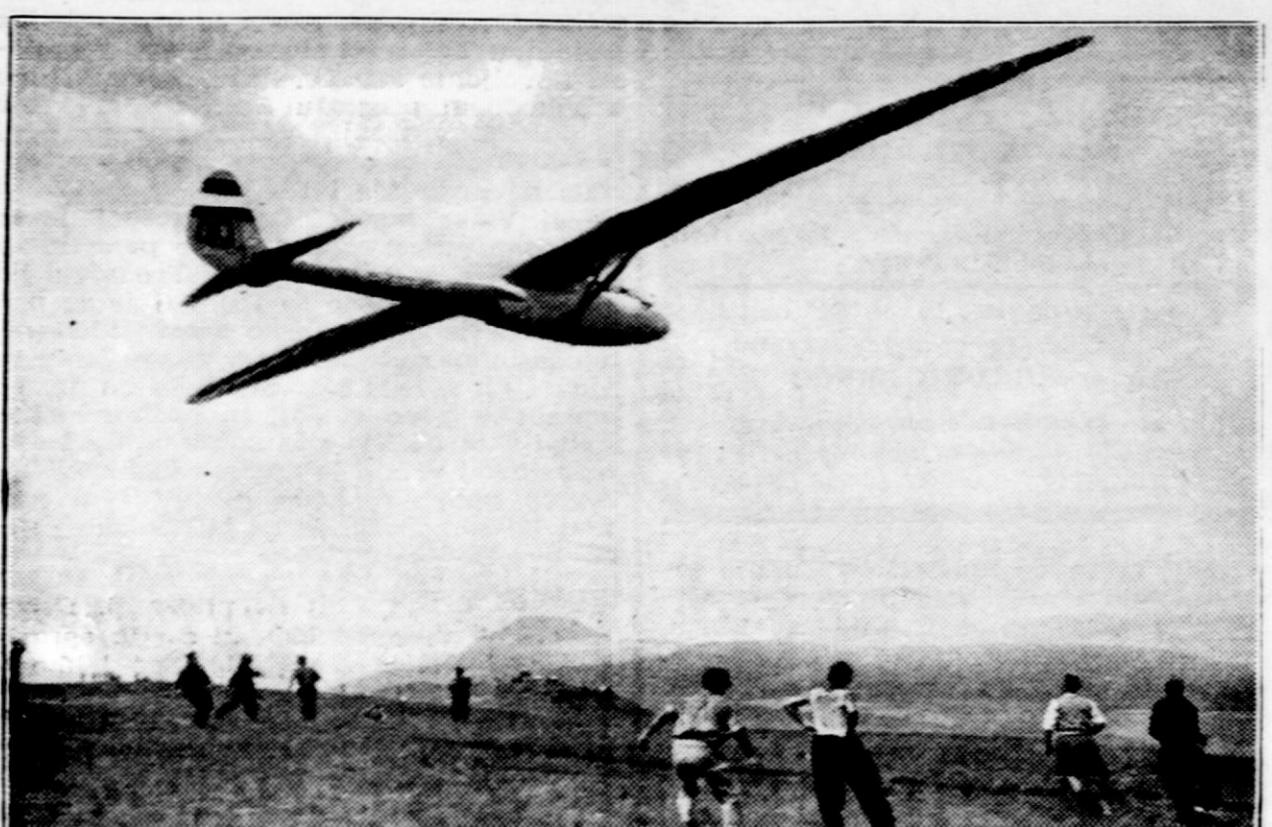
Film je opremljen s hrvaškim besedilom

Kino Union Tel. 22-21

pa ljudje še vedno sade fižola. Zadnje čase sade tudi mnogo zelja in kumar. Zelo pozno so sadili krompir tudi na Barju, kjer so pa že zavrnajajoči preizkusili, da se tudi pozno sakenje večkrat dobro obnese. Na Barju je aprila zemlja navadno se premodra za obdelovanje, tako da večno krompirja posade skoraj vsako leto šele maja. — Najbolj zgodaj pa začne vsako leto obdelovanje zemljo Trnovčani. Zelenjardarji se dobro zavedajo, da gredo zgodnjiji pridelki najbolj v denar. Zdaj v Trnovčanu je večno gradišča, ki so jih spravili lanini pod streho

Aerologija in jadralno letalstvo

Kaj so termične struje in kakšno vlogo igraje v jadralnem letalstvu — Najidealnejše dežele za jadralce

Il velivolo a vela »Condor II« col quale Heinrich Dittmar conseguì, nel Brasile, il record mondiale di 4350 m di altezza. — Jadralno letalo »Condor II«, s katerim je Heinrich Dittmar dosegel v Braziliji svetovni rekord 4350 m.

Hakko velik je napredok jadralnega letala pri njej in tujini, je razvidno iz mnogih člankov, ki se dan za dan vrste v časopisu. Vsi uspehi in napredki, dosegeni na tem spornem področju, so pa odvisni od tega zelo važnih čimitev, namreč od rezvoja in izpopolnitve sredstev za letenje, sposobnosti pilotov in meteorološke storitve, ki ima nalogu jadralcem čim točne označiti potrebne zračne struge.

Jadralci so izkoristili vse možnosti jadranja ob pobočju; piloti hrabrost je vodila jadralna letala pred nevihte, v oblike, omogočila je to, da se z njimi lahko preleti sto in sto kilometrov daleč in več tisoč metrov visoko. Poizkusili pa še prav posebno poizkus najboljših meteorologov, so odkrili nove možnosti jadranja, in sicer termičnega jadranja. (Termika je plast zraka, ki se ob sončnih dneh segreje nad skalnatim ali peščenim ozemljem in ki se zaradi zmajjanja svoje teže v celoti prične dvigati.) Ta vrsta jadranja je toliko idealnejša, ker ni ved vezan na pobočje, oblake ali pa nevihte. Osnovno vprašanje tega načina jadranja je pač jakost termike v atmosferi.

Velika razlika v temperaturi med vročim krajem ob zemeljskem ekuatorju in med polarnimi krajmi povzroča podobnost zemeljske atmosfere z nekakšnim ogromnim strem. Neprestano menjavanje toploh in mrzlih zračnih plasti ob ekuatorju proti tečajemu in obratno povzroča stalno obravnavanje tega stroja. Od tega zračnega valovanja jadralci nimajo nobenih praktičnih koristil. Dvignite ali gornjne termične struge nastajajo povsem drugače.

Poizkusili so pokazati, da je stcer močna dvigalna struja v resnic v vsakem primeru za dobro polovicu manjša od termične struge.

Nastane dvigajočih se zračnih struj je različen; približna tabela bi bila:

1.) Tako imenovana sončna termika nastaja pri segrevanju spodnjih zračnih plasti v lepih poletnih dneh. (Predvsem nad peščenimi, skalnatimi ali žitnimi predeli.)

2.) Z izhlapevanjem vode nastaja velika količina toplega in zelo vlažnega zraka. Pri navpičnem dviganju se v dolobeni višini vlaga kondenzira v oblaki (kumulus). Pod njim, v njem in nad njim se tedaj pojavijo močne gornjne struge, ki gredo še kakih 1000 m nad oblaki. To vrsto termike imenujejo jadralci oblačna termika.

3.) Nastaja pa tudi z ohlajevanjem v višini. Prav tako, kakor povzroči pregrevanje spodnjih zračnih plasti labilnost zraka nad segrenim predelom, tako postaja tudi pri ohlajevanju zraka v višini zrak zelo nemiren, kar povzroči dvigajoče struge v bližini. V tem primeru gorovimo o takoj imenovani visoki termiki, ki je tako rekoč neodvisna od toplotne zraka na zemlji, nastaja torej popolnoma brez zemeljskih čimitev. Visoka termika je torej nezavisna tudi od sončnega segrevanja, pa tudi od dobe, v kateri se pojavi. Kot tako omogoči jadranje ponosni in pozimi, česar drugi vrste zračnih struj v atmosferi ne morejo nuditi.

4.) Nastaja pa včasih tudi — večerna termika, ki deluje po sončnem zahodu. Načadno nastopa v kombinaciji močnega dviganja izpod oblaka in vetra. Kot tako služi za daljninske polete. Nastaja pa tudi nad morjem po sončnem zahodu, ko se voda

prvem so višinske razlike poleta zelo velike, pri zadnjem pa neznatne.

Zračne plasti prinašajo s seboj često tudi toplo tropičnih predelov, ki se v severnejših delih zemlje pretvarja v močne termične struge, ki so najboljša poslastica hrabrim in izvežbanim jadralcem.

Na podlagi tropičnih zračnih struj je tudi Nemec Heinrich Dittmar dosegel v Braziliji svetovni višinski rekord za brezmotornata letala, ki velja še danes. (6403 m.)

Kot najidealnejše dežele za termično jadranje smatrajo jadralski strokovnjaki Brazilijo, Severne ameriške države, Južni in vzhodni del Azije, Prednjo Indijo in Kitajsko. V teh deželah že morejo vnaprej določiti vremenslovci, kdaj prideval termični strugi, ki bi jih mogli jadranja zemljni jadralci uspešno izrabiti.

Dodčim so omenjene dežele kot ustvarjene, da se nad njimi vrši gigantska borba človeka z zračnimi višavami, je pri nas skorajda višek sreča, ce najdeš res pravo

termično strugo, ki bi te v nekaj trenutkih dvignila visoko nad zemljo.

Dejstvo je, da bi se v predelih ob zemeljskem ekuatorju dali dosegri daljninski rekordi, kakršni so dosegaj jadralcem le še večni sen. Tu je dovolj prilike za izrabljajanje termičnih struj, so pa tudi mnoge ovire, ki otežkočajo take drzne polete.

Pogoji za nastaneči termični strugi nad vodnimi predeli, stako zvana oceanska termika, so mnogo lažji, kakor nad suhim deli zemlje. Glavno vprašanje se seveda spet suče okrog topote, ki je, kakor vidimo, pri tem najvažnejši činitelj.

Dodčim so mnoge vrste termičnega premikanja zraka že popolnoma preiskane in nam zanje govore neizpodbitna dejstva, je oceanska termika še vedno predmet, ki zanimalo vremenslovcu in jadralne letalce vsega sveta. Prav tako si meteorologi še vedno niso na jasnen, kako je z močno v visoku termiko. Taki poizkusni so pač zamudna in dolgotrajna reč, pa tudi z gmotnega stališča gledano povzročajo težke skrbi tistim, ki so jih kot težko breme prevzeli na svoja ramena. Med jadralci pa živi upanje, da bodo tudi te tajne kmalu pojasnjene, teda na bodo jadralci ponovno praznovali zmago nad atmosfero.

Povez dragostna pa je načina sodnika pri sodišču za dedna posestva. To sodišče je vezano samo na majhno število juridičnih načel v pravu dednih posestev, ki mu samo kažejo smer, dočim je v svojem delovanju svobodno. Upoštevati mora samo, da njegove odločitve odgovarjajo kmečki mentalitetu in kmečkim življenjskim dolžnostim. Tako se upoštevajo v strokem obsegu kmečki običaji v pravu o dednih posestvih, a za presojarje tega so kmetje kot člani sodišča neobhodno potrebni. Če mora na pr. sodišče za dedna posestva odobriti pri predaji posestva »preužitek« (oskrbniku starega kmeta), potem odreja pozitivno pravo samo to, da dedno posestvo ob tej priliki ne sme biti obremenjeno preko svojih možnosti. Odrejanje preužitek je prepričljivo odločitev sodišča, ki se pa mora ravnat po življenjskih običajih kmetov svojega okraja. To pa lahko presojarje najbolje kmetje sami, kajti oni najbolje vedo, kako so se od pamtevka reševala tako vprašanja. Že edini primer dokazuje, kako velikega pomena je sodelovanje kmečkih sodnikov v pravu o dednih posestvih v kako lahko na temelju poznavanja prastarih običajev odločno vplivajo na kmečko življenje. Poklicni sodnik kot predsednik sodišča za dedna posestva je odgovoren za pravni tek postopka, pri stvarnih odločitvah sodeluje v isti meri skupaj s svojima prisednikoma. Tako se prinašajo v pravu o dednih posestvih pravne odločitve, ki odgovarjajo življenjskim prilikam in ki jih kmetje dobre razumejo, ker se so te odločitve odrazili njihovih nazorov.

Uspešno delovanje sodišča za dedno posestvo v prvih sedmih letih praktične uporabe zakona o dednih posestvih je najboljši dokaz za resničnost te trditve. Pravjo o dednih posestvih se uporablja na način, s katerim je sporazumen vsak kmet, ker se je v njem dvignila zavest popolne sigurnosti njegovega posestva, s tem pa mu je dana možnost, da na pravilen način skrbti za svojo rodbino. Sodelovanje posebno izbranih kmetov za sodnike o dednih posestvih je edinstven primer v nemškem pravnu razvoju, ki se je sijajno izkazal. Kmečki sodniki so se pokazali v vsakem pogledu dorasli svoji veliki nalogi, a njih sodelovanje jamči tudi v bodoča za pravilno uporabo prava o dednih posestvih.

Kakov sodišči za dedna posestva, tako sta tudi višjim sodiščem, višjemu dednemu sodišču (Erbbörfgericht) in dednemu sodišču dodeljena po dva kmeta kot prisednik, ki izražata svoj kmečki pravni čut pri pravnih razsodbah višjih sodišč. Kmečki sodniki so določeni za tri leta in sodelujejo pri sejah sodišča, da bi tako mogli sodelovati pri sodbah. Pripravljalna dela kakor tudi končna odločitev pripada poklicnemu sodniku. Potem takem sodišča za dedna posestva niso sodišča v navadnem smislu besede, ki sodijo samo o sporih, temveč so obenem pomočniki in svetovalci, kakor tudi poverjeniki kmečkega stanu.

Bivši vojaški kolodvor v Dravljah

Ze dve vojni vihri sta mu prinesli enako usodo

Ljubljana, 29. maja

Tako zvani vojaški kolodvor v Dravljah je v dobrih dvajsetih letih dvakrat zaporedoma doživel enako usodo. Med svetovno vojno so položili poseben tir od glavne železniške proge za kolodvorom čez polje in Tyršovo cesto do gorenjske proge, ob tej progi v Dravljah pa je erar kupil od kmečkih posestnikov veliko zemljišče, kjer so položili več vzprednih kratkih tirov. Tu je nastal vojaški kolodvor, ki je bil ves čas vojne strogo zastražen in kjer se je v vagoni zbiralo ogromno dragocenega vojnega materiala, ki so ga sproti odpošiljali zlasti na južno fronto. Prišel pa je čas poloma leta 1918 in vojaške straže so izginile, materiali pa so ljudje razgrabilni. Ljudje od blizu indalec so kar dali na kolodvor v Dravljah, odker so odvajali na svoje domove vse moguče stroje, draga žico, različne orodje, razne izdelke, živilo, vojaški obleki itd. Prihajali so z vozički, vprežnimi vozovi, avtomobili in vdiralni so v vagon, blaga pa ni zmanjkalo ves mesec in še kasneje je veliko preostalega blaga zaplenila nova vojaška oblast. Kasneje so odstranili železniške tračnice in deloma izravnali zemljo. Trava je polagoma prerašla ves ta prostor.

Po dobrih dvajsetih letih, ko je znova prizurnila vojna vaha, so na istem mestu spet položili železniške tire, na istem kraju so zrasli iz tal vojaški objekti, spet se je

jet tam kupičiti dragocen vojaški material: avtomobili, železni vagoni, lokomotive, celi kipi telefonskih in električnih potrebščin, skladovnice sodov z bencinom in drugo. Vojna vaha je šla samo nekaj dni čez pokrajino, sledilo je razsulo in spet se je na dravelskem kolodvoru pokazal redči petelin. Za pred Veliko nočjo so pogorele barake, ravno tako zdano upravno poslopje. V poslojih in okrog njih pa je zgorel tudi vse vojaški material ali bil sicer poskodovan. Spet je izginila vojaška straža in spet so planili po preostalem se orhanjenem materialu ljudje, ki so odnesli, kar je bilo še uporabnega, a večina materiala je ostala na mestu takoj pokvarjena, da ni bilo vredno spravljati ga v kraj.

Dravelski kolodvor sedaj sediž žalostno sliko razdeljanja in pogorišča. V zrak štrilita samo še dve steni prejšnjih zidanih objektov, velikih skladnišč, in tam stoji tudi še obzgano zdano upravno poslopje brez strehe. Na prostoru nekdanjih barak leži še mnogo preostankov električnega materiala, nekaj razbitih vagonov stoji na tirth, tam je tudi obzgana lokomobilna in posamezni kosti vojaških avtomobilov ter že zaujaveli vagončki. Na pogorišču pa se zbirajo grube delavcev iz predmestij, ki prekopavajo zemljo in isčijo kose brezoljne žice, preostanke strelodvodne napeljave. Na mnogih mestih so se pojavili tudi železniški uslužbeni, ki so vzelji tudi železniške uprave v najem zemljišče, da ga obdelajo.

Kmetje odločajo o kmečkih vprašanjih

Kmečka sodišča po nemškem pravu o dednih posestvih — Kmetje kot mirovni sodniki

Nemški zakon o dednih posestvih omejuje svobodno razpolaganje kmeti s svojo dedno lastnino v gotovi meri, da bi se ta posestva očuvala pred zadoljevanjem, razpadanjem in sploš pred gospodarsvo. Najvažnejše razpolaganje je posestvom, kakor oporočno razpolaganje, s posestvom, kakor opročno razpolaganje, s hipotekami itd. Je odvisno od sodnega dovoljenja. Sodno dovoljenje daje dedno sodišče (dedno-sodna oblast pri vsakem posledišču ali dedno-sodnišču) — v vseh ostalih vprašanjih pravnega značaja o dednih posestvih, kakor so n. pr. konstatacija svojstva dednega posestva ali o posestnih sposobnostih kmeta, nadalje odreja odločujejo ukrepe proti kmetom, ki slabo gospodarijo ali proti takim, ki so izgubili čast ali zlonamerno ne plačujejo svojih dolgov. Skratka, dedno sodišče je kompetentno za urejevanje vseh važnih kmečkih vprašanj, ki so posebno važna za ocenjevanje posestev in kmečke družine.

Dedno sodišče obstoji iz enega poklicnega sodnika kot predsednika in dveh kmetov iz dotičnega kraja kot prisednikov. Kmečka prisednica imata iste sodne funkcije, kakor poklicni sodnik. Njun glas ve-

lja pri sodišču prav tako kakor njegov. Z uvedbo kmečkih sodišč je ugodno star zahtevi kmečkega stanu, da po pravu sami odločajo o lastnih poslih življenjskih odnosov. Morda se to komu zdi cudno, da se kmetje postali sodniki brez pravnike izobrazbe, toda ti ugovori takoj odpadejo, če pogledamo formo in vsebino nemškega zakona, ki so na tak sirokem področju, kakršno je pravo o dednih posestvih, predvidevalo točno ureditev vseh mogičnih odnosov, postopa sedaj nemški zakon o dednih posestvih drugače. Ta zakon postavlja samo nekaj osnovnih pravnih načel, ki odrejajo cilj in smer novega kmečkega prava. Jasno je, da mora biti uporaba prava drugač, kadar se njegova struktura toliko razlikuje od prejšnjega prava. Pri prejšnjih zakonih, ki so hoteli prinesi urejanje vseh mogičnih življenjskih odnosov, mora vsak sodnik posamezne primere spraviti v zvez z nizom paragrafov in videti, kako zakon odločuje v takem primeru. Tukaj je neobhodno potrebno izobrazen sodnik z obširnim znanjem zakonov in pravne znanosti.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

Glas se ji je tresel in malo je manjkalo, da ni zaplakala.

— Pazi nase — jo je svarila tih. Množe oči se ozirajo po tebi, draga moja.

A Jeanne je zadržala solze. Zlobnim jezikom okrog stojih radovednežev ni hotela dati prilike, da bi jo obrekovali.

Prelivala je pa iskrne solze, ko jo je Hermrina takoj pred svojim odhodom še zadnjič odvedla v svojo sobo. Jeanne jo je krepko držala v svojem objemu.

— O, draga moja, — je dejala z drhtčim glasom, kako je mogoče, da placi v trenutku, ki ti prinaša toliko sreče in blaženosti. Kako je mogče, da odhajaš, da te izgubim, tebi, ki si mi bila več kar prijateljica, moja vroča ljubljena Hermrina. Zadala sem ti skelečo rano, ti si mi vse odustrela. Glej, kako vihralo je moje ubogo srce. Zdi se mi, da ga sovržim, tega moža, ki te kmalu odpelje, ki je kriv, da se morava ločiti.

Hermrina je poskusila tolaziti jo. Uganila je bila pravzrok njenega obupa. Skoraj kakor mame je poljubila svojo sestrično na čelo in s toplo besedami jo je tolažila.

Mila moja Jeanne, saj dobro veš, da se bova zopet kmalu videli... To sva sklenili, saj sneva domnevati, da moj v tvoj mož najinemu sklepnu ne bosta nasprotovala. Zaenkrat pa v polni meri zaupaj Romainu... saj dobro veš, da te ljubi, da te obožuje, da je njegova najbolj vroča želja, do kazati ti ljubezen. Po mojem odhodu bo edino on

— Saj res, pozabil sem vam to povedati. To je Galebič, ki vozi naše ljudi v vojno na afriško obalo.

— Ubogi ljudje, — je vzdihnila Jeanne. — Zapatisti so moralni svoje žene in otroke.

In z neizreceno bolestjo je pripomnila:

— Tako ste odpotovali tudi vi pred tremi leti Romain in me pustili tu samo.

Romain je molčal. Ker je po počivala roka mlade žene v njegovu, jo je privil k sebi.

Dan se je nagibal k večeru. Na vzhodu se je mracič, bližala se je noč. Zadnji žarki večerne zarje so na zapadu še označevali kraj,